

STŘEDOVĚKÉ DIVADLO

Náboženská kontemplace
a lidová zábava
3. část

Světské a zábavné divadlo

Středověk / Světské divadlo

- ▶ samostatná vývojová linie středověkého divadla
- ▶ prolínání s církevním divadlem
 - žánry
 - realizace

Středověk / Světské divadlo

- ▶ **mnohotvárnost podob, různé formy**
- ▶ **mimové a baviči:**
 - histrión (= herec)
 - jongleur, žonglér
 - jokulátor (= šprýmař, bavič)
 - žakér
 - ménestrel (anglicky minstrel)
 - = potulný lidový hudebník-zpěvák-herec-recitátor-akrobat-autor (...)

Středověk / Světské divadlo

- ▶ trubadúr (truvér)
 - básník, skladatel a zpěvák dvorských písní s milostnou tematikou
 - oblast literatury a hudby

Středověk / Světské divadlo

- ▶ výrazně lidový charakter
- ▶ komediální žánry
- ▶ zábava

Adam de la Halle

(Adame le Bossu, Adam Hrbáč)
cca 1237 – kolem 1287

► Hra v loubí

- 1276/77
- osoby: autor sám, jeho otec, manželka, blázni, víly, bohatí měšťané z Arrasu
- jízlivá satira
- série scén a situací

Adam de la Halle

► Robin a Marion

- dramatizace francouzské středověké písně – střídavě zpívají Robin a Marion
- dramatický pastorel (pastýřská hra)
- první milostná dvojice v evropské literatuře
- rytíř svádí Marion, ale ona ho odmítá, miluje Robina

Středověk / Světské divadlo / Dramatický monolog

► dramatický monolog

- veselý výstup jokulátora
- Bretoněc Yvon – krádež dřeva
- lazebník, mastičkář...

Rutebeuf

► Rutebeuf

- mastičkářská povídka
- monolog se mění v **dvojmonolog**
- **dvojmonolog** → dialog
- **Zázračná hra o Theofilovi**

Světské divadlo / žánry

► veselé kázání

le sermon joyeux

- parodie církevního kázání
- Kázání o svaté šunce
- Kázání o svatém herynku
- Kázání o svatém hroznu

Světské divadlo / žánry

- ▶ svátek bláznů – 28. prosince
- ▶ římský obyčej – pán slouží jeden den v roce otrokům
- ▶ průvod maškar
- ▶ král bláznů na oslici
- ▶ mše bláznů
- ▶ otočení běžných pravidel

Světské divadlo / žánry

► Sotie (sottie)

- le sot = blázen; „bláznovina“
- satira – útočí na společenské a politické nešvary
- vrchol – 16. stol.

Sotie

► sotie **Noví lidé**

- konflikt „nových lidí“ se starcem (Svět)
- noví lidé chtějí peníze, starce uvězní
- stařec Svět se bojí, a tak umlká

Sotie

▶ **Pierre Gringoire** (čti grengoár) 1475 – 1538

■ **Hra o knížeti bláznů a Bláznivé matce**

- ▶ 1512
- ▶ proti papeži Juliu II.
- ▶ Julius ve slavnostním rouchu – pod ním kostým matky bláznů – kuplířky
- ▶ autor ve službách francouzského krále
- ▶ vězení
- ▶ **Jean de l'Espín** (herec)

Bratrstva

- ▶ **Bratrstvo bezstarostných dětí**
Confrérie des Enfants Sans-Souci
- ▶ „Počet bláznů je nekonečný“
Numerus stultorum infinitus est
- ▶ v čele „kníže bláznů“
- ▶ přiléhavé kostýmy
 - napůl žlutá, napůl zelená barva
 - čapka s oslíma ušima
- ▶ profesionální herci
- ▶ svátek bláznů

Notre Dame de Paris / komedianti

Victor Hugo: Zvoník u Matky Boží (román)

Světské divadlo / žánry

► fraška

- od 13. stol.
- vznikla z dvojmonologu a veselého kázání
- nevázaná komika
- krátký útvar
- hrála se na závěr představení (po moralitách)
- krátká situační komedie

Fraška

- ustálené typy
 - ▶ Istiví a hloupí advokáti
 - ▶ smyslní mniši
 - ▶ lékaři s podezřelým diplomem
 - ▶ vychytralý podvodník
 - ▶ žebrák
 - ▶ podváděný manžel
 - ▶ zbabělý voják

Fraška

► Fraška o kádi

- žena uvězněná v kádi
- mstící se manžel

Fraška

► Fraška o advokátu Pierru Pathelinovi

- 1469 / 1480
- vrchol středověké frašky
- 5 osob, 3 místa děje
 - Pierre Pathelin
 - jeho žena
 - soukeník
 - pastýř
 - soudce

Mistr Pierre Pathelin

Světské divadlo / žánry

► masopustní hra

- uvádí se během karnevalu
- karneval = masopust
(„carne vale“ = „maso, sbohem“)
- vynášení zimy, příprava na jaro
- zaříkávání plodnosti
- ničení zlých démonů
- křesťanské převzetí - Velikonoce

Masopustní hra

- divadelní mumraje, maškarády – předstupěň divadelního útvaru
- přirozené mimické sklony člověka, napodobování, „převtělování“
- zdroj: římsští histrióni
- Německo
- vrchol **Hans Sachs – švanky** (šprýmy) (viz renesance)

Karneval / zlaté masky (Benátky)

Karneval / masky

Karneval – Rio de Janeiro Brazílie

Karneval / Rio de Janeiro

Karneval / Kolumbie

Karneval / maska s vousy (Schembartläufer)

Václav Cejpek - 20. 11.2014

Světské divadlo / žánry

▶ **interludium**
mezihra

▶ **turnaj**

- výcvik bojovníků
- během 13. stol. – divadelní prvky
- královské a šlechtické dvory
- boj o symbolické mansiony
 - ▶ Hrad lásky
 - ▶ stromy, prameny, hory, lodě...

Světské divadlo / žánry

- ▶ **maškaráda**
- ▶ **mumraj, mumrajová hra**
- ▶ **kuklení**
 - hrát v masce, zakuklení
 - záměna osob
 - mečový tanec
 - moriska (moreska)
 - hry a pantomimy v maskách

Středověké divadlo / Německo

► Hra o Neidhartovi

Neidhartspiel

- 1350 – nejstarší německý dramatický text
- minnesänger Neidhart (13. stol.) – básně o hlupácích
- fialka pod kloboukem
- zásah sedláků
- tanec Neidharta a vévodkyně na oslavu jara
- odhalení domnělé fialky
- Neidhartova strašlivá pomsta
- drsný humor – výsměch sedlákům i rytířům-pěvcům lásky

Světské divadlo / Německo / Hra o Neidhartovi

- ▶ prvotní verze

Hra o Neidhartovi od sv. Pavla (Korutany-Rakousko, 1350)

- ▶ 58 veršů
- ▶ 3 mluvící postavy (včetně Prologu)

▶ **Velká hra o Neidhartovi**

- ▶ 15. stol.
- ▶ 2.268 veršů
- ▶ 103 postavy, z toho 68 rolí s textem

Neidhart (minnesänger)

Hroswitha z Gandersheimu

Středověké divadlo / Německo

▶ Hroswitha von Gandersheim (Hrotsvit)

kolem 935 – kolem 975

- jeptiška
- 6 dramatických textů
- podle Terentia
- křesťanská tematika
- cíl – příklad mravnosti a zprostředkování latiny jako živého jazyka

Středověké divadlo / Hroswitha

- „hřešit je lidské, setrvávat ve hříchu je d'ábelské“
- „humanum est peccare, diabolicum est in peccatis durare“
- určeny k četbě, asi se neuváděly
- upadly v zapomnění
- objeveny 1501 (Konrad Celtis)

Středověké divadlo / Hroswitha

- Gallicanus
 - ▶ Obrácení vojevůdce Gallicana
- Pád a obrácení Marie, poustevníka Abrahama neteře (Abraham)
 - ▶ záchrana padlé dívky
- Vzkříšení Drusiany a Kalimacha
- (...)